POPORUL, SĂRACU!

G. MILLIAN
(Mendel GRUENBERG)

Cu picioarele întinse pe partea dinainte a vagonului de tramvaiu, cu spatele rezemat de bancă, căpitanul, brun, bine legat, vorbea cu voe bună şi ocrotitor c'un tânăr slab, înegrit de soare; sărăcuţ îmbrăcat, care stătea cu pălăria în mână la scara vagonului.

– Şi ce faci tu acuma? Tot fierar?

– Tot, s'trăiţi, dom'le căpitan.

– Şi câştigi ceva?

– Mulţumesc lui Dumnezeu, dom'le căpitan, o duc binişor.

– Ei, cam cât câştigi tu, ia spune.

– Păi, să trăiţi dom'le căpitan, 2 franci jumătate pe zi tot iese.

– Şi-ţi ajunge, mă?

– De, aşa-ş'aşa.

– Te pomeneşti că te oi fi şi însurat, ai? – întrebă căpitanul zâmbind.

Fierarul plecă ochii în jos, şi începu să învârtească pălăria moale, prăfuită.

– Spune, mă, ce, ţi-e ruşine de mine?

Cel întrebat ridică privirea şi răspunse zâmbind, mişcând din umărul drept:

– Apoi m'am însurat, s'trăiţi, dom'le căpitan.

Ofiţerul tăie aerul cu mâna, apoi o repezi lipind'o de pulpa bine strânsă în pantalonul cu vipuşcă.

– Ei, bravo ţie, Chiriţă, bravo ţie, te-ai gospodărit! Te pomeneşti că ăi fi având şi copii?!

Tânărul sărăcuţ îmbrăcat zâmbi din nou, cu ochii lucitori :

– Am, s'trăiţi, dom'le căpitan, cum să n'am, doi am.

– Ei, bată-te norocul să te bată, Chiriţă, n'ai pierdut vremea degeaba.

Fierarul iar plecă ochii în jos, ruşinat. Vizitiul se sui pe platforma vagonului, dădu drumul „bremzei" şi vagonul porni.

– Umblă sănătos, Chiriţă, să-ţi trăiască nevasta şi copiii.

Fierarul duse repede mâna spre capul desgolit salutând milităreşte:

– Trăiţi!

Era o seară de toamnă posomorâtă, vagonul era aproape gol, şi căpitanul, în aceeaşi largă poziţiune, începu să se gândească, cu inima bună, la tânărul slab şi negricios de care se despărţise. L-a avut trei ani în compania lui. Îl ţine minte bine: feciorul unei văduve, o biată spălătoreasă dintr'o mahala a Bucureştiului, rar aşa soldat harnic şi priceput la toate.

El era meşterul companiei. Muncea pe brânci – şi aşa muncise şi înainte de a intra în armată – după câte îi spuseseră cei cari îl cunoşteau din „ţivilitate".

Şi să crâcnească el când era bătut? – ferit'a Sfântu ! Şi-aduce aminte, par'c'a fost eri: i-a ars odată două palme că l'au usturat degetele toată ziua apoi, – şi cu toate astea, peste o oră, când l-a trimis să-i dreagă nişte broaşte acasă, a alergat, cu faţa senină, de par-că nimic nu s'ar fi întâmplat. Şi acuma, uite-l: s'a însurat, are copii, munceşte toată ziua, muncă grea de fierar, pentru doi franci şi jumătate pe zi, o sumă care lui nu i-ar ajunge nici pentru ţigări.

– Poporul, săracu! – şopti, aproape oftând.

Vagonul de tramvai îşi continua mersul pe uliţele aproape pustii şi firul gândurilor bune ale căpitanului urma să se depene :

Ce parte aspră au şi oamenii aceştia din popor : muncă peste puteri, bucurii puţine, bătăi şi ocări din belşug. Par'că îi era ruşine de ceva, acum, când îşi simţea inima aşa de moale.

El nu s'a gândit nici odată, cu dragoste, la acest popor. Şi doar câţi fii de-ai acestui trudit şi

tăcut popor nu i-au trecut prin mână.

Se uită la mâini şi le văzu înmănuşate. Îşi scoase aproape cu furie mănuşile. Mâna cinstită şi bătătorită a lui Chiriţă era goală; de ce ar purta el mănuşi? A, negreşit, el nu-i din popor. El e fiu de ministru plenipotenţiar, dar acum, când l'a văzut pe Chiriţă aşa de aşezat şi mulţumit de rostul vieţei lui atât de sărăcuţe, par'că îi pare rău că nu are şi el aceeaşi umilă obârşie.

– Poporul, săracu! – şi gândul i se îndreptă spre compania lui, aproape toată alcătuită din fiii acestui popor. Da, îi vede cu alţi ochi acum, se simte mai aproape, mai legat de ei, şi simte că e caldă şi adâncă dorinţa, hotărârea lui de a le face bine, cât mai mult bine...

Conductorul opri vagonul în faţa casei căpitanului şi-l lovi, uşurel, pe umăr:

– Nu vă daţi jos, dom'le căpitan?

– A, da! – tresări militarul.

Se dădu jos şi intră în casă.

Crâmpee de gânduri urmau să se ciocnească în minte-i.

Nici odată nu se simţise atât de bun, atât de blând. Era singur în toată casa aceea vastă, cufundată în întuneric. Familia îi era plecată la moşie, şi el rămăsese stingher pentru câteva zile. Îl servea doar o mică servitoare, o ţărăncuţă de vre o 15-16 ani. Parcă îi era peste mână acum să sune ca să vină să-i aprindă lampa.

– O fi trudită de muncă, săraca.

Făcu singur lumină în casă, apoi se trânti pe canapea, urmându'şi firul gândurilor în cari se simţea atât de bine, de parcă ar fi fost înfăşurat într'o plapomă moale.

I se făcu sete; sună.

Peste câteva minute servitoarea intră.

– A sunat conaşu?

– Da, Linico, adu'mi te rog un pahar cu apă.

Ce mirată l'a privit fetica. O fi uimit'o, negreşit, tonul blând cu care i-a vorbit.

Linica i-a adus paharul, şi pe când bea apa, căpitanul se uită cu deamănuntul la fată.

Ce multe comori are acest popor pe care el nu l'a cunoscut, dar pe care l'a dispreţuit atâta. Până şi această biată Linică are un farmec, aşa, un farmec popular. Ce ochi mari, frumoşi; o prinde de minune cămăşuţa cusută cu arnici negru ; hm, şi cum zbucnesc afară de sub cămăşuţă sânii tari.

– Poporul, săracu! – da, el are de toate şi Linica cam vre-o 15 ani trebue să aibă dar e minunat de bine făcută. Sânii, sânii ăştia, desgoliţi, trebue să fie o frumuseţe.

– Linico, ia încue tu uşa.

Fata se uită mirată, dar îndeplini porunca săpânului.

– Vino 'ncoa!

Vocea ofiţerului părea mai tremurătoare, mai răguşită.

Căpitanul întinse mâna spre lampă: un întuneric orb învălui camera.

Se auzi apoi un ţipăt şi vocea îngroşată a căpitanului.

– Nu ţipa, mocofano !

(din volumul *Puternicul. Schițe și nuvele*, București: Alcalay, 1910)

